

Landbruks- og matdepartementet
postmottak@lmd.dep.no

Vår dato 15. november 2023
Deres dato [Velg dato]
Vår referanse [Ref]
Deres referanse [Ref]

Nasjonal dialog om bærekraftige matsystem

Vi viser til invitasjonen til å gi skriftlige innspill i etterkant av den nasjonale dialogen om bærekraftig matsystem.

NHO Mat og Drikke mener alle tre dimensjonene for bærekraft må legges til grunn. Mer bærekraftige matsystemer handler om å finne en balanse mellom ulike grunnleggende og overordnede hensyn, som de menneskelige behovene, miljøvern, økonomisk utvikling og sosial rettferdighet. Målet er en sunn og rettferdig fremtid for kommende generasjoner.

NHO Mat og Drikke jobber for:

- å bidra til bærekraftig vekst og verdiskaping i verdikjeden for mat og drikke.
- å sikre norsk matforsyning
- å legge til rette for et sunt og bærekraftig kosthold.
- å bidra til halvering av matsvinn i verdikjeden
- å bidra til ansvarlige anskaffelser i verdikjeden.
- å møte kommende EU-krav til gjenvinning av emballasje og forebygging av forsøpling.
- å redusere utslipp til luft og vann.
- å unngå tap av biodiversitet.

Matproduksjon har en betydelig innvirkning på miljøet, inkludert avskoging, tap av biologisk mangfold, jordforringelse, vann- og luftforurensning og klimagassutslipp. Arbeidet for bærekraftige matsystemer er derfor avgjørende av flere viktige grunner.

Kvaliteten på kostholdet påvirker også folkehelsen. Bærekraftige matsystemer fremmer produksjon og inntak av sunne og næringsrike matvarer som er gunstige for folkehelsen, og som kan bidra til å redusere forekomsten av ikke-smittsomme sykdommer som fedme, diabetes og hjerte- og karsykdommer.

Tap av råvarer egnet til mat, samt kasting av ferdig produsert vare, må unngås. Det er også viktig å utnytte rest- og sidestrømmer best mulig og til høyest mulig verdi. Ved å redusere matsvinnet bidrar man til å maksimere verdien av ressursene som er blitt brukt i produksjonskjeden.

I en sirkulær økonomi designes også emballasjen med tanke på muligheter for økt holdbarhet for det emballerte produktet, effektiv utsortering og størst mulig grad av materialgjenvinning. Emballasje utgjør opptil 60 prosent av husholdningsavfallet og er et miljøproblem når den havner i naturen. Innen sirkulærøkonomien er det sentrale prinsippet å minimere avfall og ressursbruk ved å holde produkter og materialer i brukssykluser lengst mulig. Redusert svinn og materialgjenvinning av emballasje er dermed en vesentlig oppgave, da det handler om å optimalisere hele verdikjeden for mat fra jord til bord for å nå de kommende målene i EUs arbeid med tiltak gjennom *The European Green Deal* og *Farm to Fork-strategien*.

Bærekraftige matsystemer må også ta hensyn til sosiale dimensjoner. Å sikre rettferdighet, likestilling og anstendige arbeidsforhold for arbeidere i matproduksjonen, støtte småskalaprodusenter og fremme tilgang til sunn mat for alle, uavhengig av inntekt, er vesentlige mål. Videre inngår mat- og drikkenæringen i

globale verdikjeder, hvor ansvarlige anskaffelser er viktig i møtet med sårbare produsenter. Mat- og drikkenæringen arbeider for å møte nye og skjerpede krav til dokumentasjon av bærekraft knyttet til anskaffelse av råvarer og andre innsatsfaktorer.

Diversifisering og styrking av den nasjonale matproduksjonen bidrar til å motvirke sårbarheter knyttet til matforsyningen i tilfelle uforutsette hendelser endringer og hendelser, slik som klimaendringer eller global uro. Økt nasjonal matproduksjon bidrar videre til økonomisk vekst ved å styrke landbrukssektoren, skape industriarbeidsplasser og fremme lokal verdiskaping. Målet om økt vekst og verdiskaping i norsk mat- og drikkeproduksjon har dermed også forankring i beredskap og bærekraft.

Mat er også en viktig del av vår felles kulturarv og identitet. I FNs definisjoner om bærekraftige matsystemer, inkluderes også tradisjonelle produksjonsmetoder og god utnyttelse av lokale matvarer.

Bærekraft i en norsk kontekst

Selv om målene for bærekraft er universelle, må tilnærmingen til å oppnå dette målet, og implementeringen av tiltak, variere og tilpasses lokale forhold, kulturelle preferanser, ressurser, muligheter og utfordringer i hvert enkelt land.

Norges klima og geografi kan påvirke hvilken produksjon av mat og drikke som er mest bærekraftig her i landet. Eksempelvis vil arealbruk være et kriterium som må vurderes i en norsk kontekst. Norge har svært begrensede arealer for produksjon av frukt, bær, grønnsaker, belgvekster og matkorn, mens større arealer kan brukes til grasproduksjon og som beiteressurser til drøvtyggende dyr.

Det er også et relativt lavt klimaavtrykk i matproduksjonen i Norge sammenlignet med noen andre land. Dette skyldes delvis fortrinnene knyttet til muligheten for å utnytte fornybar energi, spesielt vannkraft, som gir lavutslipp av drivhusgasser i energiproduksjonen.

Norge har videre et godt utviklet system for forvaltning av naturressurser. Bærekraftig bruk av både marine og landbaserte ressurser er sterkt vektlagt. Dette inkluderer strenge miljøregler og vern av naturområder. Det er også et lavt forbruk av sprøytemidler og antibiotika og strenge regler for å sikre god dyrevelferd i Norge, noe som er viktige bidrag til et bærekraftig matsystem.

Det pågår mange prosesser i EU for bærekraftige matsystemer gjennomkonkretisering og evaluering av tiltak som følge av *The European Green Deal* og *Farm to Fork-strategien*. Blant sentrale tiltak, som også vil påvirke norsk mat- og drikkeproduksjon og bedriftenes konkurransekraft, er vurdering og gradering av ulike bærekraftparametere, rapporteringskrav og merkeordninger for å sette forbrukeren i stand til å ta informerte og bærekraftige valg.

En grunnleggende forutsetning for vurdering og gradering av bærekraft er at det benyttes data og beregningsmetodikk som er relevante og balanserte ut fra det enkelte lands kontekst. For Norge må det benyttes data som er ivaretar naturgitte forhold og produksjonsbetingelser for norske råvarer og landbruksprodukter. I tillegg må de jordbrukspolitiske målene, nasjonale kostråd samt norske mattradisjoner og måltidspreferanser hensyntas.

Det er viktig at norske myndigheter er aktivt til stede og også følger opp EUs prosesser på bærekraftområdet, forstår betydningen av disse for norsk mat- og drikkeproduksjon og konkurransekraft samt fremmer norske posisjoner og interesser. Vi mener den nasjonale dialogen om bærekraftige matsystem også må omfatte prosessene som løper i EU, ikke kun FN.

NHO Mat og Drikke mener:

- Bærekraftige matsystemer må defineres bredt og omfatte både klima og miljø, sosiale og økonomiske forhold.

- De grunnleggende prinsippene for hva som er et bærekraftig matsystem må være universelle. Imidlertid må bærekraften ved en aktivitet eller produkt i tillegg alltid operasjonaliseres og vurderes ut ifra lokale og regionale forhold.
- Norske myndigheter må spille en aktiv rolle i EUs arbeid med konkretisering og evaluering av tiltak som følger av *The European Green Deal* og *Farm to Fork-strategien* slik at lokale og regionale forhold ivaretas i EUs politikk – og tiltaksutforming. Den norske implementeringen av tiltakene må være balansert og nøytral i forhold til Norges geografiske plassering og forutsetninger for matproduksjon og jordbrukspolitiske målsetninger.
- Vurdering og gradering av bærekraft må bygge på data og beregningsmetodikk som er relevante og balanserte ut fra norske forhold.
- De administrative byrdene ved innhenting av data og rapportering knyttet til grad av bærekraft må holdes så lave som mulig, og være håndterbare også for små bedrifter.
- De operasjonaliserte definisjonene av bærekraftig mat og drikke må være enkle å forstå for norske forbrukere og stå i samsvar med norske mattradisjoner.

Med vennlig hilsen
NHO Mat og Drikke

Terje Sletnes
Direktør for analyse og politikk

An-Katrin Eikefjord
Fagsjef næringsjus